

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.018.43:004.77:81'243]:377-051

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20479097>

Управління навчанням іноземної мови фахівців технологічної та професійної освіти при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету

Лазаренко Гліб Сергійович,

аспірант кафедри професійної освіти, факультету технологій та дизайну,

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

вул. Пирогова, 9, м. Київ, 01054, Україна

<https://orcid.org/0009-0004-3162-6345>

Прийнято: 11.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

***Анотація:** у статті досліджено теоретичні та практичні аспекти управління навчанням іноземної мови фахівців технологічної та професійної освіти при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету. **Метою статті** є розробка та визначення умов для впровадження моделі ефективного управління навчанням іноземної мови при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету. **Методи дослідження:** теоретичний аналіз наукових джерел, систематизація, узагальнення, порівняльний аналіз, моделювання. У процесі дослідження проаналізовано сучасні підходи до організації онлайн-навчання іноземної мови у закладах вищої освіти України та світу. **У результаті** дослідження визначено ключові компоненти процесу управління навчальною діяльністю студентів при онлайн-взаємодії, розроблено модель навчання при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету, виокремлено дидактичні*

принципи, закономірності та властивості управління навчанням іноземної мови. З'ясовано, що ефективність управління навчанням іноземної мови у віртуальному освітньому середовищі безпосередньо залежить від рівня використання сучасних освітніх технологій, професійної компетентності викладача та організаційно-методичного забезпечення навчального процесу. Проаналізовано використання LMS-платформ, зокрема Moodle, як основного інструменту організації онлайн-навчання. **Висновки.** Розроблена модель управління навчальною діяльністю при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету базується на синтезі загальної теорії управління та психолого-педагогічної теорії навчальної діяльності. Реалізація суб'єкт-суб'єктних відносин, принципу діалогічності та технології координаційного управління значно покращує узгодженість дій суб'єктів педагогічного процесу та підвищує ефективність навчання іноземної мови. Запропонована модель може бути використана для вдосконалення практики викладання іноземної мови у закладах вищої освіти України.

Ключові слова: управління навчанням; іноземна мова; онлайн-взаємодія; віртуальне освітнє середовище; LMS-платформа; дистанційне навчання; компетентнісний підхід.

Management of foreign language learning for specialists in technological and vocational education during online interaction in the virtual educational environment of the university

Hlib Lazarenko,

postgraduate student, Department of Professional Education,

Faculty of Technology and Design,

Dragomanov Ukrainian State University

9 Pyrohova Str., Kyiv, 01054, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0004-3162-6345>

Abstract: *The article examines theoretical and practical aspects of managing foreign language learning for specialists in technological and vocational education during online interaction in the virtual educational environment of the university. **The purpose** of the article is to develop and determine the conditions for implementing a model for effective management of foreign language learning during online interaction in the virtual educational environment of the university. **Research methods:** theoretical analysis of scientific sources, systematization, generalization, comparative analysis, modeling. The study analyzed modern approaches to organizing online foreign language learning in higher education institutions of Ukraine and the world. **As a result** of the research, the key components of the process of managing students' learning activities during online interaction were defined, a model of learning during online interaction in the virtual educational environment of the university was developed, and didactic principles, patterns and properties of managing foreign language learning were identified. It was found that the effectiveness of managing foreign language learning in the virtual educational environment directly depends on the level of use of modern educational technologies, the professional competence of the teacher and the organizational and methodological support of the educational process. The use of LMS platforms, in particular Moodle, as the main tool for organizing online learning was analyzed. **Conclusions.** The developed model for managing learning activities during online interaction in the virtual educational environment of the university is based on the synthesis of the general management theory and the psychological and pedagogical theory of learning activities. The implementation of subject-subject relations, the principle of dialogicity and coordination management technology significantly improves the coordination of the actions of the subjects of the pedagogical process and increases the effectiveness of foreign language learning. The proposed model can be used to improve the practice of teaching foreign languages in higher education institutions of Ukraine.*

Keywords: management of learning; foreign language; online interaction; virtual educational environment; LMS platform; distance learning; competency-based approach

Постановка проблеми. Університетська освіта включає різноманітні умови навчання, складність та масштабність завдань студентів, постійні збільшення та ускладнення інформаційних потоків, які зумовлюють особливий інтерес та актуальність розробки теоретичних та практичних питань управління навчанням у віртуальному освітньому середовищі вишу [18]. Відповідно, розробка теоретичних проблем управління навчанням з конкретних навчальних предметів при онлайн-взаємодії набуває особливого значення, оскільки насамперед віртуалізація навчання має сприяти формуванню соціально-активної особистості кожного студента, як учасника суспільства знань. Питання управління навчанням іноземної мови в умовах онлайн-взаємодії набуває особливої актуальності в контексті інтеграції української вищої освіти в європейський освітній простір та необхідності дотримання вимог Болонського процесу щодо забезпечення якості освіти.

Потрібно зазначити, що сучасні проблеми управління навчанням іноземної мови розглядаються на перетині педагогіки, психології, лінгвістики, інформатики, соціології та філософії, тому досягнення мети успішності освітніх процесів в галузі іншомовної комунікації потребує певного вдосконалення завдань, змісту, прийомів та засобів онлайн-навчання. Інтеграція вітчизняної системи освіти в світовий освітній простір передбачає використання електронної пошти, онлайн-чатів та телеконференцій; перехід до підручників та словників електронних версій; використання інтерактивних текстів та гіпертекстів, аудіовізуальних засобів, комп'ютеризованих практикумів тощо у віртуальному освітньому середовищі [9].

В умовах воєнного стану та необхідності адаптації освітнього процесу особливої актуальності набуває питання організації ефективного управління навчанням іноземної мови в дистанційному форматі. Сучасні технології відкривають нові можливості для інтерактивного навчання, але водночас створюють низку викликів для викладачів щодо організації та контролю навчального процесу [16]. За даними досліджень, понад 85% закладів вищої освіти України перейшли до змішаної або дистанційної форми навчання, що потребує переосмислення традиційних підходів до управління освітнім процесом і пошуку нових методичних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі значну увагу приділено дослідженню проблем онлайн-навчання та управління ним у віртуальному освітньому середовищі закладів вищої освіти. Так, у роботах В. Безлюдної та О. Свиридюк проаналізовано практику змішаного навчання при викладанні іноземної мови у закладах вищої освіти Великобританії, визначено ключові переваги та недоліки даного підходу [1]. Значний внесок у розробку методології дистанційного навчання зробила М. Брода, яка дослідила модернізацію змісту підготовки фахівця засобами впровадження інтерактивних методів вивчення англійської мови [2].

Проблеми використання інтерактивних технологій у викладанні іноземної мови у ЗВО висвітлено у працях О. Горбаньової, В. Голяка та В. Кулька [4]. Н. Дячок дослідила особливості викладання іноземної мови в умовах електронно-дистанційного навчання та запропонувала методичні рекомендації щодо організації такого процесу [5]. І. Єні та К. Парнус проаналізували використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов та визначили їх ефективність [6].

Важливими для дослідження є праці В. Іщенко, С. Горбуньової, О. Гасія та О. Кононенка щодо якості підготовки з іноземної мови в системі вищої освіти: викликів та перспектив розвитку [7]. О. Мельник та Н. Гурина у своїй роботі

висвітлили сучасні тенденції у викладанні англійської мови в Україні для немовних спеціальностей [10]. Г. Олейнікова дослідила особливості викладання іноземної мови у форматі змішаного навчання та визначила переваги комбінованого підходу [11].

Теоретико-методичні засади реалізації інноваційних технологій навчання іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах розроблено О. Осовою у монографічному дослідженні [12]. О. Рогульська, К. Рудніцька та В. Дроздова проаналізували використання цифрових онлайн-інструментів для ефективного реалізації дистанційного навчання [14]. Значний інтерес становить робота К. Рудніцької та В. Дроздової щодо організації самостійної роботи студентів засобами Moodle в процесі навчання іноземної мови [15].

Проблеми дистанційного навчання та перспективи викладання іноземної мови студентам ЗВО розглянуто О. Рудоманом та Ю. Якимчуком [16]. У монографії Л. Тимчук проаналізовано цифрові наративи в навчанні майбутніх магістрів освіти, що є важливим теоретичним доробком для розуміння сучасних освітніх технологій [17]. Питанням онлайн-навчання іноземної мови у закладах вищої освіти присвячено роботу І. Костікової [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Проведений аналіз наукових джерел дозволяє констатувати, що незважаючи на значну кількість досліджень у галузі дистанційного та онлайн-навчання іноземної мови, низка важливих аспектів залишається недостатньо розробленою. По-перше, відсутні масштабні дослідження з проблем навчання майбутніх викладачів організації та управління навчальною діяльністю при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету, зокрема викладачів іноземної мови. По-друге, недостатньо розроблено дидактичне забезпечення, методика та технологію проведення навчального процесу при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету.

Великою проблемою розвитку онлайн-навчання залишається створення сприятливих умов для керованого творчого процесу. При організації навчального процесу у віртуальному освітньому середовищі університету не приділяється належної уваги його інформаційній та технологічній складовим, а онлайн-навчання зводиться до безсистемного застосування в освітньому процесі тих чи інших технічних засобів та інформаційних технологій. Відповідно, необхідна подальша розробка організаційно-технологічних моделей навчання іноземної мови, що враховують специфіку онлайн-взаємодії суб'єктів освітнього процесу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розробка та визначення умов для впровадження моделі ефективного управління навчанням іноземної мови при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету.

Завдання дослідження:

1) узагальнити теоретичні уявлення про сутність понять «навчання» та «управління», їх особливості, принципи, закономірності при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету;

2) виявити особливості керування навчанням іноземної мови при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету;

3) розробити та визначити умови для впровадження моделі з управління навчанням при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету.

У ході вирішення цих завдань належить провести компонентний та структурний аналізи та проаналізувати освітню практику з точки зору організації навчання при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету; розробити модель навчання при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні системи освіти характеризуються переходом до реалізації моделей безперервної відкритої освіти. Необхідна умова – впровадження у навчальний процес нових освітніх технологій, які забезпечать ефективність реалізації таких моделей з урахуванням адекватних принципів організації навчального процесу. Комп'ютерна модель навчання на базі інтернет-технологій поєднала в собі переваги попередніх моделей дистанційного навчання, а її піком стала поява електронних освітніх середовищ на базі мережі Інтернет, які об'єднують викладачів, студентів, а також необхідні освітні ресурси у єдиний цикл [9].

Онлайн-навчання (e-learning, дистанційне навчання, електронне навчання) – це метод отримання нових знань за допомогою Інтернету в режимі реального часу. На сьогодні індустрія e-learning є однією з технологій, що найшвидше розвиваються у світі, у сфері освіти [8]. Онлайн-навчання – це знання та навички, що отримуються за допомогою комп'ютера або іншого електронного пристрою, що має можливість виходу в Інтернет. Такий формат з'явився у сфері дистанційного навчання та став його логічним продовженням у зв'язку з розвитком інтернету та цифрових технологій [5].

Дистанційне навчання – це форма здобуття освіти, при якій в освітньому процесі використовуються традиційні та специфічні методи, засоби та форми навчання, засновані на комп'ютерних та телекомунікаційних технологіях (табл.1). У процесі електронного навчання використовуються інтерактивні електронні засоби доставки інформації, переважно Інтернет та корпоративні мережі [9]. Так практика впровадження у освітній процес технологій онлайн-навчання змінила уявлення про можливості інформаційного обміну.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика методів онлайн-навчання іноземної мови

Метод	Переваги	Недоліки	Ефективність
<i>Інтерактивні вправи</i>	Залучення, миттєвий зворотний зв'язок	Потребує підготовки	85%

Метод	Переваги	Недоліки	Ефективність
Відеоконференції	Візуальний контакт, живе спілкування	Залежність від техніки	78%
Гейміфікація	Висока мотивація	Складність реалізації	82%
Тестування LMS	Автоматизація, об'єктивність	Обмежена суб'єктивність	88%
Мобільні додатки	Гнучкість, доступність	Фрагментарність знань	75%

Джерело: сформовано автором на основі [1; 4; 6; 14]

Крім раніше перерахованих переваг, однією з головних є можливість здійснювати оптимальну онлайн-взаємодію суб'єктів освітнього процесу за рахунок використання закладених у платформах віртуального освітнього середовища ресурсів та інструментів (рис.1). Студенти занурюються у віртуальне освітнє середовище за допомогою онлайн-навчання: перегляд/прослуховування лекцій, виконання онлайн-завдань, консультація з викладачами та спілкування з однокласниками завдяки підключенню до мережі Інтернет [8].

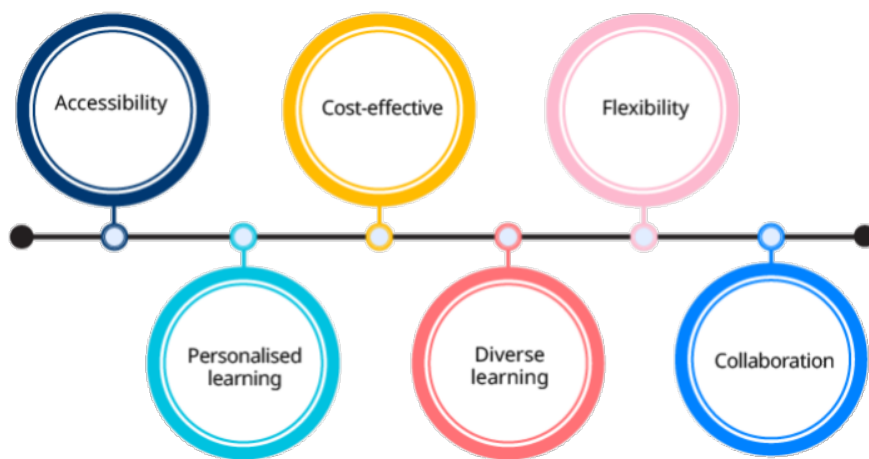

Рисунок 1. Застосування віртуального освітнього середовища

Джерело: сформовано автором на основі [8; 9; 14]

Управління навчанням іноземної мови відбувається на основі зворотного зв'язку, тобто періодичного або безперервного врахування та контролю результатів (рис.2). Викладач постійно аналізує інформацію, як студенти на певному етапі роботи засвоюють знання, і опановують практичними навичками.

Об'єкт управління – особистість студента, різні види його психічної діяльності. Ефективність управління навчанням багато в чому залежатиме від знання викладачем особливостей студента [3].

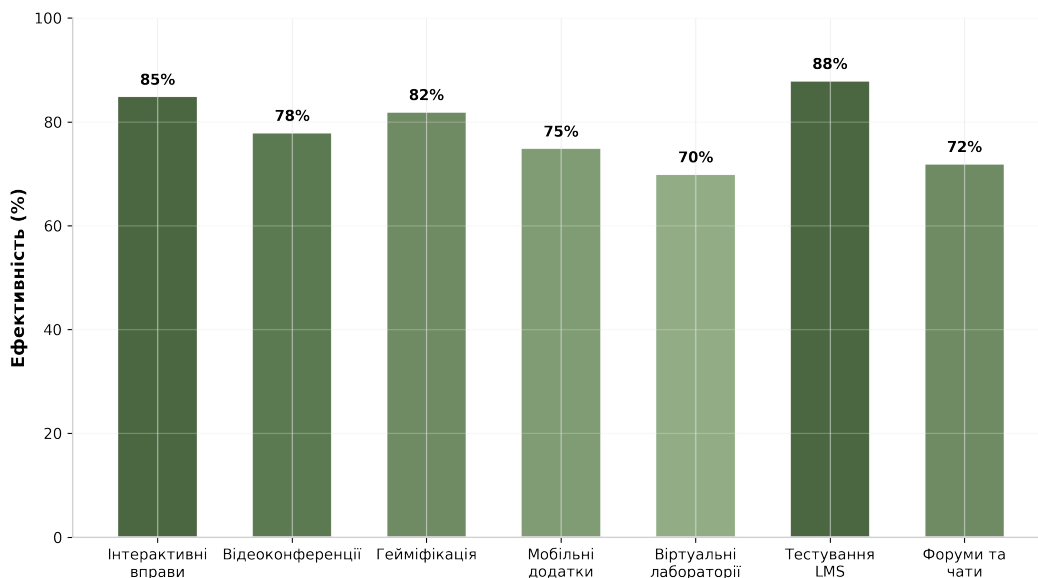

Рисунок 2. Ефективність методів онлайн-навчання іноземної мови

Джерело: сформовано автором на основі [3; 14]

Управління навчанням іноземної мови у віртуальному освітньому середовищі університету є комплексним процесом, що включає вибір ефективних методик, планування навчальної програми, використання відповідних ресурсів (платформи LMS, мобільні додатки тощо), оцінювання результатів та забезпечення умов для досягнення головної мети – формування іншомовної комунікативної компетентності студентів [3].

Ключовими аспектами управління навчанням іноземної мови є: мета навчання та навчальні платформи.

Головною метою є формування іншомовної комунікативної компетентності, що дозволяє спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формі. Методика та засоби включають вибір відповідних методів і засобів навчання, що забезпечують чуттєве сприйняття мови, враховують рівень підготовки студентів і наближають процес вивчення до реального життя [12].

Навчальні платформи (LMS) надають зручний онлайн-простір для викладачів та студентів, де можна завантажувати матеріали, створювати групи, проводити заняття та надавати доступ до інтерактивних підручників (рис.3). Використання мобільних додатків та онлайн-платформ допомагає урізноманітнити процес навчання та забезпечити спілкування з носіями мови. Навчання фокусується на розвитку мовних знань, навичок та вмінь, що формують іншомовну комунікативну компетентність [3].

Рисунок 3. Компоненти системи управління навчанням (LMS)

Джерело: сформовано автором на основі [3; 12; 14]

Аналіз літератури показав, що у вітчизняних професійних освітніх організаціях для організації онлайн-взаємодії у понад 50% випадків використовується освітня платформа Moodle (рис.4). Вільне розповсюдження за ліцензією GNU GPL та широкі можливості Moodle для організації онлайн-навчання забезпечили платформі значну популярність серед вітчизняних освітніх організацій [15].

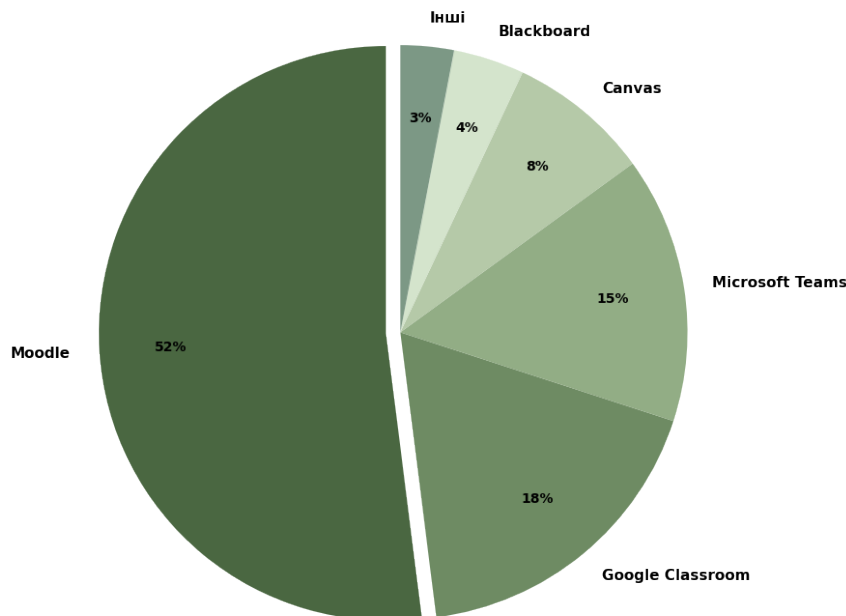

Рисунок 4. Використання LMS-платформ в українських ЗВО (2020–2025)

Джерело: сформовано автором на основі [15]

Крім того, платформа Moodle дозволяє реалізовувати (рис.5) індивідуальні траєкторії навчання, передбачає єдиний інтерфейс для всіх учасників процесу навчання, а також передбачає використання форумів, створення глосаріїв, автоматичне інтерактивне тестування тощо.

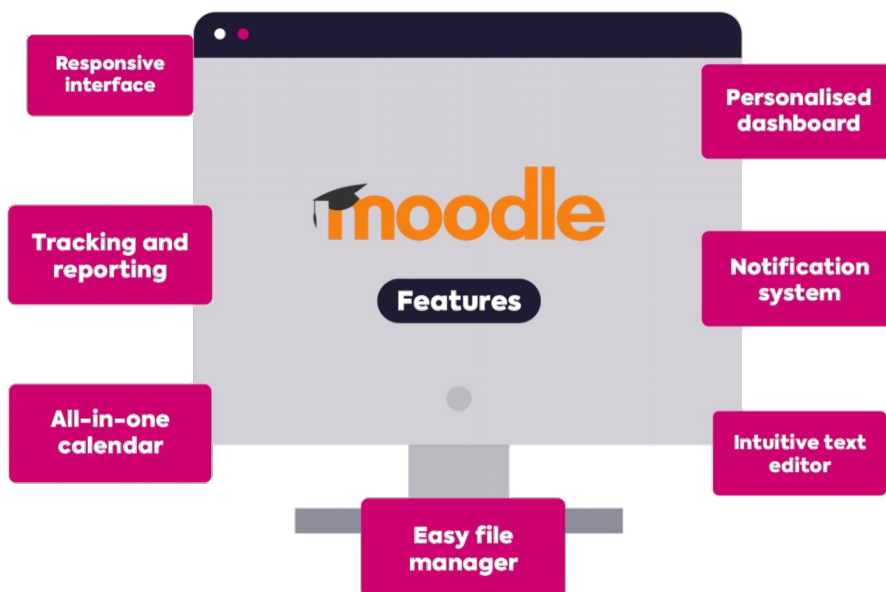

Рисунок 5. Основні функціональні можливості платформи Moodle

Джерело: сформовано автором на основі [15]

Основні компоненти організації процесу управління навчанням іноземної мови фахівців технологічної та професійної освіти при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету (табл.2) на практиці включають планування, коли викладач створює план занять, обирає теми та завдання, що відповідають меті навчання; вибір інструментів – використання LMS-платформ, онлайн-курсів, мобільних додатків для завантаження матеріалів; проведення навчання – заняття можуть включати перегляд відео, прослуховування аудіоматеріалів, виконання інтерактивних вправ та тестів; оцінювання та зворотний зв'язок – платформи LMS дозволяють проводити тести та надавати студентам зворотний зв'язок [14].

Таблиця 2

Етапи процесу управління навчанням іноземної мови при онлайн-взаємодії

Етап	Зміст	Результат
Цілепокладання	Визначення мети та завдань навчального модулю	Сформовані цілі
Планування	Розробка структури, підбір матеріалів та інструментів	Навчальний план
Організація	Створення умов для реалізації навчальної діяльності	Організований процес
Мотивація	Стимулювання навчальної діяльності студентів	Активна участь
Контроль	Перевірка та оцінювання результатів	Зворотний зв'язок
Корекція	Внесення змін за результатами контролю	Вдосконалений процес

Джерело: сформовано автором на основі [14]

У сучасних умовах процес навчання організовано з орієнтацією на різнобічний розвиток студентів: уміння аналізувати, порівнювати, класифікувати; спостереження, висновки, постановка цілей і завдань, аналіз результатів своєї діяльності. У цьому полягає специфіка при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету, завданнями яких є формування в студентів універсальних навчальних дій [12].

Процес навчання іноземної мови детермінується соціально-економічними та політичними умовами розвитку нашого суспільства, потребами життя та

діяльності людей, досягненнями сучасного науково-технічного прогресу. У зв'язку з цим формуються нові підходи до процесу навчання іноземної мови, розробляються актуальні державні стандарти, які висувають вимоги до освіти сучасної особистості [13].

Вирізняють деякі характерні риси між учасниками «суб'єкт-суб'єктної» взаємодії у віртуальному освітньому середовищі (рис.6): активна позиція студента у процесі діяльності; спільне вирішення проблем; рівноправність особистостей викладача та студента; гра, діалог, робота у мікрогрупах; допустимість співіснування та прийняття протилежних точок зору [12].

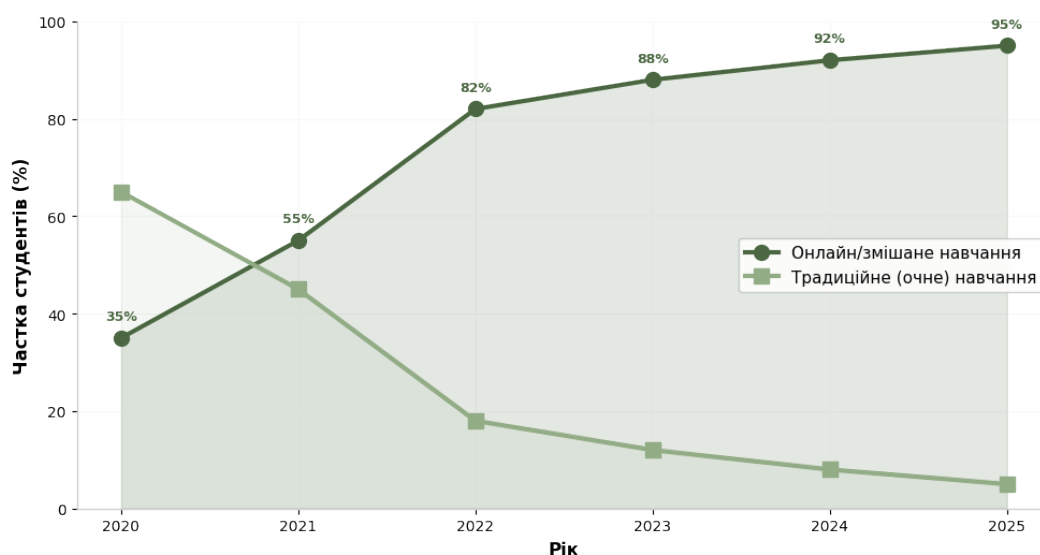

Рисунок 6. Динаміка форматів навчання іноземної мови в українських ЗВО (2020–2025)

Джерело: сформовано автором на основі [12]

Модульна архітектура моделі навчання іноземної мови передбачає ітеративну діяльність, тому кожен навчальний модуль повинен містити засоби досягнення мети, змістовну частину, засоби оцінювання результату, організовані за єдиним принципом, що дозволяє вільно інтегрувати їх у віртуальне освітнє середовище університету. Центральною ланкою організаційно-технологічної моделі є взаємопов'язана і синхронізована у просторово-часовому та цільовому аспектах діяльність викладача і студентів [18].

Таким чином, при побудові організаційно-технологічної моделі віртуального освітнього середовища навчання іноземної мови слід розділяти технології комунікації та технології навчання, враховуючи, що характер пізнавальної діяльності студентів визначається не лише цілями та завданнями навчання, а й змістом навчального матеріалу, формами організації роботи з ними. Переходячи до аналізу діяльності впровадження моделі навчання іноземної мови при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету, слід зазначити, що ефективність та результативність впроваджуваної моделі онлайн-взаємодії визначені чотирма критеріями: оцінювання онлайн-курсу студентами; результат перевірки знань; затребуваність навчального курсу; кількість студентів, які активно беруть участь у виконанні онлайн-завдань [14].

Управління навчанням іноземної мови у віртуальному освітньому середовищі університету базується на певних організаційно-методичних засадах, які визначають ефективність усього освітнього процесу. Ці засади включають комплекс педагогічних, психологічних, дидактичних та організаційних принципів, закономірностей і методів, спрямованих на оптимізацію взаємодії між суб'єктами навчання в умовах дистанційної освіти. У контексті онлайн-взаємодії особливого значення набуває системний підхід до організації навчального процесу, який передбачає взаємопов'язаність і взаємообумовленість усіх його компонентів: цілей, змісту, методів, засобів і форм навчання [3].

Центральним елементом організаційно-методичних засад є компетентнісний підхід, який спрямовує навчальний процес на формування іншомовної комунікативної компетентності студентів. Відповідно до цього підходу, зміст навчання іноземної мови має бути орієнтований не лише на засвоєння мовних знань, а й на розвиток практичних навичок і вмінь іншомовного спілкування в професійній сфері. Особливу роль у реалізації компетентнісного підходу відіграють автентичні матеріали, ситуативні завдання

та проєктна діяльність, які моделюють реальні умови професійного спілкування іноземною мовою [3].

Важливою складовою методичних засад є принцип особистісно-орієнтованого навчання, який передбачає врахування індивідуальних особливостей кожного студента: його мовного досвіду, мотивації, стилів навчання, темпу засвоєння матеріалу. У віртуальному освітньому середовищі цей принцип реалізується через можливість вибору індивідуальної траєкторії навчання, диференційованих завдань, гнучкого графіка роботи та персоналізованого зворотного зв'язку. Викладач при цьому виступає не лише джерелом знань, а й організатором, консультантом і тьютором навчальної діяльності [3].

Організаційно-методичні засади управління навчанням іноземної мови при онлайн-взаємодії передбачають також інтеграцію сучасних цифрових технологій у навчальний процес. Це включає використання мультимедійних ресурсів, інтерактивних платформ, мобільних додатків, систем автоматизованого тестування тощо. Важливо, щоб застосування технологій було осмисленим і методично вмотивованим, а не самоціллю. Технології мають слугувати досягненню дидактичних цілей, підвищенню мотивації студентів, активізації їхньої навчальної діяльності та покращенню якості засвоєння мовного матеріалу [14].

Розроблена модель управління навчанням іноземної мови при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету включає чотири взаємопов'язані структурні компоненти (рис.7): цільовий, змістовий, операційний та контрольний-оцінний.

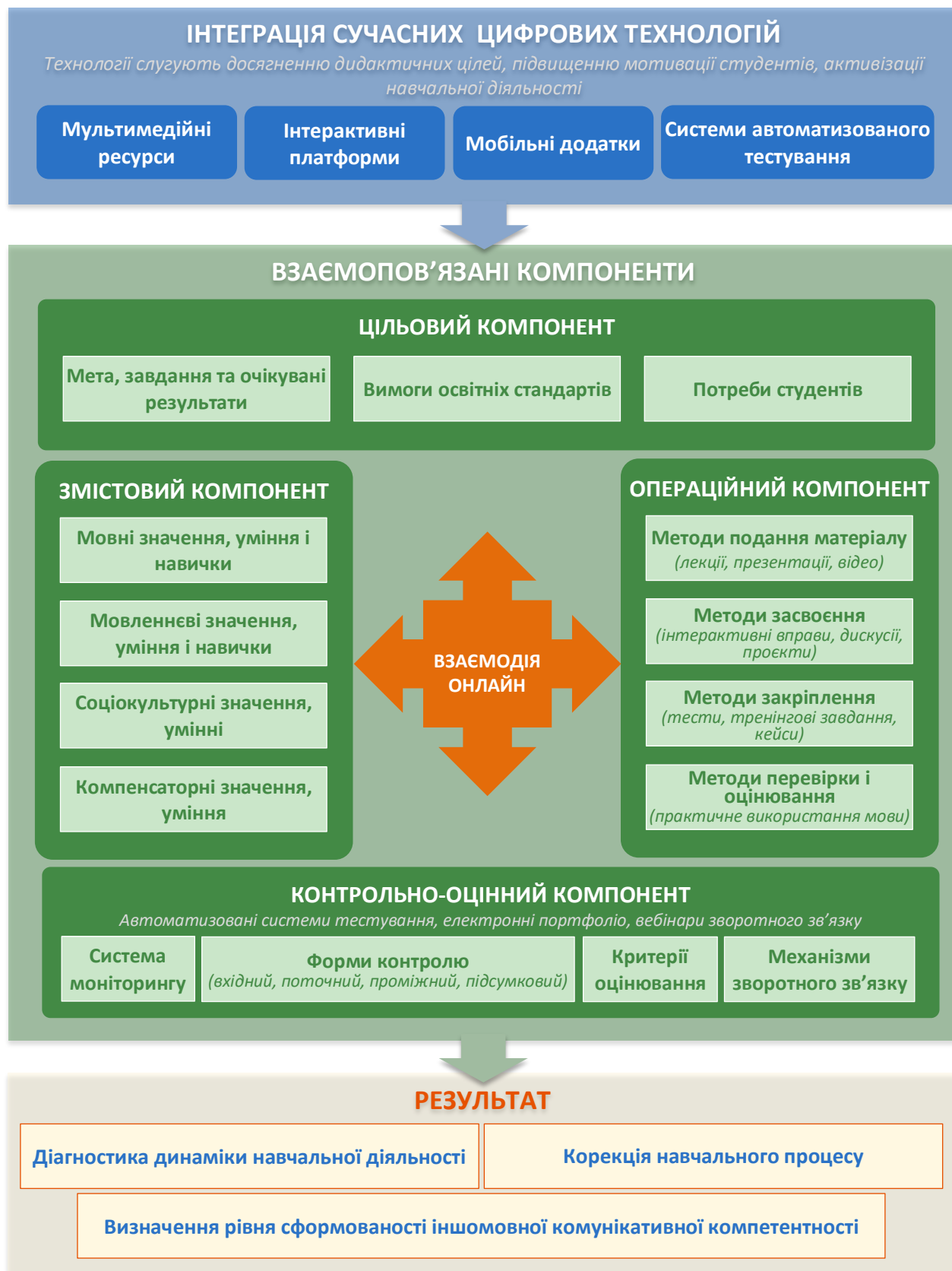

Рисунок 7. Модель управління навчанням іноземної мови при взаємодії з ВОС

Джерело: сформовано автором

Цільовий компонент визначає мету, завдання та очікувані результати навчання, сформульовані відповідно до вимог освітніх стандартів та потреб студентів. Змістовий компонент містить систему мовних, мовленнєвих, соціокультурних та компенсаторних знань, умінь і навичок, а також засоби їх формування [12].

Операційний компонент моделі включає методи, прийоми та засоби організації навчальної діяльності студентів у віртуальному середовищі. До нього належать методи подання матеріалу (лекції, презентації, відео), методи його засвоєння (інтерактивні вправи, дискусії, проєкти), методи закріплення (тести, тренінгові завдання, кейси) та методи перевірки і оцінювання. Особливе місце в операційному компоненті займають комунікативні методи, які забезпечують практичне використання мови в різних ситуаціях спілкування [12].

Контрольно-оцінний компонент моделі спрямований на діагностику динаміки навчальної діяльності студентів, визначення рівня сформованості їхньої іншомовної комунікативної компетентності та корекцію навчального процесу. Він включає систему моніторингу, різні форми контролю (вхідний, поточний, проміжний, підсумковий), критерії оцінювання та механізми зворотного зв'язку. У віртуальному освітньому середовищі цей компонент реалізується за допомогою автоматизованих систем тестування, електронних портфоліо, вебінарів зворотного зв'язку тощо [15].

Взаємозв'язок усіх чотирьох компонентів моделі забезпечує її цілісність і функціональність (табл.3). Цільовий компонент визначає змістове наповнення, змістовий компонент потребує відповідних методів реалізації (операційний компонент), а операційний компонент потребує контролю та оцінювання (контрольно-оцінний компонент). Результати контролю та оцінювання, у свою чергу, дають підстави для корекції цілей і завдань навчання, що забезпечує циклічний характер моделі та її адаптивність до потреб студентів [14].

Таблиця 3

*Структурні компоненти моделі управління навчанням іноземної мови при
онлайн-взаємодії*

Компонент	Зміст	Реалізація у віртуальному середовищі
<i>Цільовий</i>	Мета, завдання, очікувані результати	Силабус, розклад, навчальна програма
<i>Змістовий</i>	Мовні знання, вміння, навички	Електронні підручники, відео, подкасти
<i>Операційний</i>	Методи, прийоми, засоби навчання	LMS, мобільні додатки, вебінари
<i>Контрольно-оцінний</i>	Моніторинг, контроль, оцінювання	Тести, е-портфоліо, аналітика LMS

Джерело: сформовано автором

Діагностика та контроль якості є невід'ємною складовою управління навчанням іноземної мови у віртуальному освітньому середовищі. Вони забезпечують збір, аналіз та інтерпретацію інформації про результати навчальної діяльності студентів, дозволяють виявити проблеми в освоєнні мовного матеріалу та прийняти обґрунтовані управлінські рішення щодо корекції навчального процесу. У контексті онлайн-навчання діагностика набуває особливого значення, оскільки викладач має обмежені можливості для безпосереднього спостереження за студентами [15].

Система діагностики якості онлайн-навчання іноземної мови включає кілька рівнів. На макрорівні здійснюється оцінювання загальної ефективності організації навчального процесу: відповідності змісту навчання цілям та стандартам, якості дидактичного забезпечення, рівня використання освітніх технологій, компетентності викладачів. На мезорівні діагностується якість окремих навчальних курсів, їх змістова і процесуальна складові. На мікрорівні здійснюється оцінювання індивідуальних досягнень студентів, динаміки їхньої мовної компетентності [3].

Сучасні LMS-платформи надають широкі можливості для автоматизації процесів діагностики та контролю. Системи автоматичного тестування дозволяють швидко перевірити розуміння граматичних правил, лексичних одиниць, навичок читання та аудіювання. Аналітичні інструменти LMS забезпечують збір статистики про активність студентів: час роботи з матеріалами, кількість виконаних завдань, результати тестів, участь у дискусіях. Ця інформація є важливим джерелом для управлінських рішень [14].

Однак автоматизовані системи не можуть повністю замінити експертну оцінку викладача, особливо щодо розвитку мовленнєвих компетенцій – говоріння та письма. Для оцінювання цих видів мовленнєвої діяльності використовуються відеопрезентації, аудіозаписи, есе, проєкти, які потребують індивідуального аналізу викладача. Важливим аспектом контролю якості є також зворотний зв'язок: студенти мають отримувати конструктивні коментарі щодо своїх помилок та рекомендації щодо їх виправлення [5].

Незважаючи на значні досягнення у сфері онлайн-навчання іноземної мови, сучасна освітня практика зіштовхується з низкою проблем, які потребують подальшого дослідження та вирішення. Однією з найактуальніших є проблема мовленнєвої практики в умовах віртуального навчання. Обмежений час синхронних сесій, відсутність природного мовленнєвого середовища, технічні труднощі при організації парної та групової роботи ускладнюють розвиток говоріння та аудіювання. Ця проблема потребує пошуку нових методичних рішень та технологічних інструментів [6].

Другою важливою проблемою є забезпечення мотивації студентів до самостійної роботи в умовах онлайн-навчання. Відсутність безпосереднього контакту з викладачем і одногрупниками нерідко призводить до зниження навчальної активності, прокрастинації та плагіату. Для вирішення цієї проблеми необхідно застосовувати елементи гейміфікації, соціального навчання, формувати навчальні спільноти, організовувати віртуальні культурні заходи

іноземною мовою. Особливу роль відіграє розвиток цифрової грамотності самих студентів [11].

Третя проблема пов'язана з підготовкою викладачів іноземної мови до роботи в онлайн-форматі. Багато викладачів не мають достатніх компетенцій у сфері цифрових технологій, не володіють методикою організації онлайн-взаємодії, відчувають технічні труднощі та психологічний дискомфорт. Це потребує системної підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів з питань дистанційного та змішаного навчання, створення методичних ресурсів та спільнот професійної підтримки [16].

Серед перспектив розвитку онлайн-навчання іноземної мови варто виокремити впровадження технологій штучного інтелекту, які відкривають нові можливості для персоналізації навчання, автоматизованого оцінювання, створення адаптивних навчальних систем. Зокрема, чат-боти та віртуальні асистенти можуть забезпечувати додаткову мовленнєву практику, індивідуальні консультації та миттєвий зворотний зв'язок. Технології розпізнавання мовлення дозволяють автоматизувати оцінювання вимови та інтонації. Перспективним напрямом є також використання технологій віртуальної та доповненої реальності для створення іммерсивних мовних середовищ [14].

Іншою важливою перспективою є розвиток міжнародної освітньої співпраці в онлайн-форматі. Обмін студентами, спільні онлайн-курси, віртуальні мобільності, міжнародні проекти – усе це розширює можливості практики іноземної мови, сприяє розвитку міжкультурної компетентності, мотивує студентів до вивчення мови. Українські університети активно впроваджують програми академічної мобільності та беруть участь у міжнародних освітніх проектах, що потребує розвитку відповідної інфраструктури онлайн-навчання [8].

Висновки. В основу управління навчальною діяльністю при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету покладено синтез

загальної теорії управління та адекватних їй вимог психолого-педагогічної теорії навчальної діяльності.

У сучасних концепціях наукове управління сприймається як свідомий, цілеспрямований вплив людей на освітню систему та її компоненти задля досягнення поставленої мети з урахуванням вивчення та використання об'єктивних закономірностей. Управління навчальним процесом в умовах онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету у динамічному значенні розглядається як комплекс практичних заходів цілеспрямованого впливу на систему навчально-пізнавальної діяльності студентів, спрямованих на покращення кінцевих результатів її функціонування.

Аналіз управління навчальною діяльністю у процесі навчання іноземної мови при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету дозволив виділити суттєву специфіку цього процесу. Основними властивостями моделі управління навчальною діяльністю є цілісність, яка досягається в ході органічного взаємозв'язку та взаємодії цілей, завдань, принципів, функцій, методів, засобів та педагогічної взаємодії викладача та студентів.

В управлінні навчальною діяльністю студентів у процесі навчання іноземної мови провідну роль відіграють такі принципи, як координація, діалогічність, єдність управління та самоврядування. Умовою вдосконалення навчальної діяльності студентів у процесі навчання іноземної мови при онлайн-взаємодії є реалізація суб'єкт-суб'єктних відносин під час педагогічної взаємодії викладача та студентів, заснованих на принципі діалогічності.

У процесі реалізації технології координаційного управління навчанням іноземної мови значно покращується узгодженість дій суб'єктів педагогічного процесу. Координація при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету дозволяє посилити взаємозв'язок дисциплін навчального плану, забезпечити наступність змісту навчання протягом усього періоду навчання. Координаційне управління також підвищує ефективність

взаємозв'язку між усіма аспектами діяльності студентів, сприяє формуванню цілісної системи професійної компетентності майбутнього фахівця. Результати дослідження свідчать, що впровадження розробленої моделі позитивно впливає на мотивацію студентів до вивчення іноземної мови, підвищує рівень їхньої навчальної активності та покращує якість засвоєння мовного матеріалу.

Сукупність цілей, завдань, засобів та методів навчання іноземної мови, скоординованих із фахівцями профільюючих дисциплін зміст навчання, використання проблемних та інтерактивних методів навчання, створення позитивної мотивації, дотримання викладачем технології управління навчанням студентів при онлайн-взаємодії у віртуальному освітньому середовищі університету сприяють ефективному управлінню навчальною діяльністю, становленню особистості, її розвитку та вдосконаленню.

У той самий час проведені дослідження не розкриває всіх питань щодо управління навчальною діяльністю студентів у віртуальному освітньому середовищі університету. Воно дозволило окреслити ряд важливих проблем фундаментального та прикладного характеру, які вимагають подальшого теоретичного та практичного опрацювання: методологічні проблеми підвищення ефективності досліджень у галузі педагогічного управління онлайн-навчанням; виявлення шляхів та можливих форм оптимізації управлінських впливів на студентів у процесі онлайн-навчання; критерії вибору нових методів, організаційних форм та змісту онлайн-взаємодії.

Список використаних джерел

1. Безлюдна В., Свиридюк О. Практика змішаного навчання при викладанні іноземної мови у зовнішній великобританії. *International science journal of education & linguistics*. 2023. Vol. 2, no. 1. P. 86–92. DOI:<https://doi.org/10.46299/j.isjel.20230201.09>

2. Брода М. Модернізація змісту підготовки фахівця у закладах вищої освіти України засобами впровадження інтерактивних методів вивчення англійської мови. Молодь і ринок. 2024. № 1 (221). С. 117–121. DOI:<https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.298583>

3. Вербицька Н. В., Гришук С. В. Педагогічні умови реалізації компетентнісного підходу в умовах дистанційного навчання іноземної мови. Педагогічні науки: теорія та практика. 2023. № 1. С. 22–29. DOI:<https://doi.org/10.26661/2507-0615-2023-1-04>

4. Горбаньова О., Голяк В., Кулько В. Інтерактивні технології у викладанні іноземної мови у зво. Науковий огляд. 2022. № 2 (82). DOI:[https://doi.org/10.26886/2311-4517.2\(82\)2022.4](https://doi.org/10.26886/2311-4517.2(82)2022.4)

5. Дячок Н. Особливості викладання іноземної мови в умовах електронно-дистанційного навчання. Наукові інновації та передові технології. 2022. № 8 (10). С. 45–55. DOI:[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-8\(10\)-45-55](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-8(10)-45-55)

6. Єні І. С., Парнус К. Використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов. Sworld journal. 2023. № 20-02. С. 93–99. DOI:<https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-20-02-007>

7. Іщенко В., Горбуньова С., Гасій О., Кононенко О. Якість підготовки з іноземної мови в системі вищої освіти: виклики та перспективи. Витоки педагогічної майстерності. 2025. № 35. С. 122–126. DOI:<https://doi.org/10.33989/2075-146x.2025.35.331100>

8. Костікова І. І. Онлайн навчання іноземної мови у закладах вищої освіти. Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії : зб. Тез доп. V міжнар. Наук.-практ. Інтернет-конф. Кропивницький, 2020. С. 156–158.

9. Кухаренко В. М., Семериков С. О., Стріха В. М. Віртуальне освітнє середовище як об'єкт проектування. Інформаційні технології і засоби навчання. 2022. № 2 (90). С. 1–15. DOI:<https://doi.org/10.33407/itlt.v90i2.4777>

10. Мельник О. В., Гурина Н. В. Виклик часу. Сучасні тенденції у викладанні англійської мови в Україні для немовних спеціальностей. Інноваційна педагогіка. 2024. Вип. 75. С. 168–173. DOI:<https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/75.31>
11. Олейнікова Г. Особливості викладання іноземної мови у форматі змішаного навчання. Науковий вісник ізмаїльського державного гуманітарного університету. 2022. № 58. С. 109–119. <https://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/569>
12. Осова О. О. Теоретико-методичні засади реалізації інноваційних технологій навчання іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах : монографія. Харків : вид. Рожко С. Г., 2017. 348 с.
13. Положення про організацію освітнього процесу в закладі вищої освіти : наказ міністерства освіти і науки України від 02.06.2020 № 647. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.03.2026).
14. Рогульська О., Рудніцька К., Дроздова В. Використання цифрових онлайн інструментів для ефективного реалізації дистанційного навчання. Acta paedagogica volynienses. 2022. № 1. С. 161–169. DOI:<https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.2.25>
15. Рудніцька К. В., Дроздова В. В. Організація самостійної роботи студентів засобами moodle в процесі навчання іноземної мови. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. № 63 (1). С. 218–229. DOI:<https://doi.org/10.33407/itlt.v63i1.1941>
16. Рудоман О. А., Якимчук Ю. В. Дистанційне навчання: проблеми та перспективи викладання іноземної мови студентам зво. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. Том 3. № 41. С. 188–195. DOI:<https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-3-28>

17. Тимчук Л. Цифрові наративи в навчанні майбутніх магістрів освіти: історія, реалії, перспективи розвитку : монографія. Київ : самміт-книга, 2016. 390 с.

18. Шевчук, Б. В. Теорія і практика проєктування віртуального освітнього середовища інформатичної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.10 / Б. В. Шевчук ; УДУ імені Михайла Драгоманова. Київ, 2026. 608 с.